

МОТИВИ

на Татяна Борисова Жилова,
съдия в Административен съд София-град,
към кандидатурата за избран член на Висшия
съдебен съвет

Уважаеми колеги,

Приех да бъда номинирана за избран член на Висшия съдебен съвет с ясното съзнание за трудната и отговорна работа, която предстои. Не взех лесно това решение, тъй като обичам съдийската професия и съдебната зала ще ми липсва. Работата в съда ме среща ежедневно с колеги магистрати – отлични професионалисти и почтени хора, чийто съвестен и всеотдаен труд остава неocenен и неразбран. Именно поради това приемам предизвикателството да бъда член на Висшия съдебен съвет.

С какво бих могла да съм полезна?

Като съдия в Административен съд София-град, един от най-натоварените съдебни органи, се сблъсках пряко с наболелите проблеми в съдебната система – натовареност, атестиране, кариерно развитие, липса на подходяща съдебна сграда, неприемливи условия за труд. От друга страна опитът на административен съдия ми дава добри познания за различните области на държавното управление, за компетентностите на държавните органи и органите на местното самоуправление и тяхното функциониране, което е основа за междуинституционален диалог и сътрудничество. А практиката ми като адвокат ми дава външен поглед върху съдебната система, помага ми да разбера обществените нагласи и очаквания към магистратите и ме мотивира да работя за възвръщане на доверието и издигане престижа на съдийската професия.

Работех като юрисконсулт в отдел „Правно-нормативно обслужване и процесуално представителство“ в администрацията на ВСС в периода 2005-2007 година, когато се договаряше присъединяването на България към Европейския съюз, включително по глава „Правосъдие“. Като експерт към комисия „Правна политика“ участвах в хармонизирането на националното законодателство с европейското, в изготвяне на становища по конституционните дела, в приемането на подзаконовите нормативни актове на ВСС. Едновременно с това съвместявах и длъжността на началник отдел

„Европейска интеграция и международноправно сътрудничество“ като поддържах контакти с представителите на Европейската комисия, извършващи мониторинга на съдебната система, работих по туининг проекти за укрепване капацитета на съдебната власт, за промяна на правилата за атестиране и за въвеждане на конкурсното начало. Осъществявах процесуално представителство на ВСС пред органите на съдебната власт, включително по дисциплинарните производства. Считам, че това е богат и ценен опит, който ще ми помогне да навляза бързо в текущата дейност на съвета и да се справям с разнообразието на задачите.

Най-сетне, като възпитаник на немска гимназия и майка на трима синове, умея да структурирам приоритетите и да ги следвам.

Изхождайки от целия си професионален юридически стаж и от житейския си опит, считам, че разполагам с необходимите знания и практически умения, а също и с волята и силите да работя за подобряване дейността на ВСС, за утвърждаване на висок стандарт в правораздавателната дейност и за укрепване на доверието към съдебната власт.

С уважение:

съдия Татяна Жилова

К О Н Ц Е П Ц И Я

за работата и дейността на Висшия съдебен съвет

от Татяна Борисова Жилова,

съдия в Административен съд София-град,

кандидат за избран член на Висшия съдебен съвет от квотата на
съдиите

(по чл.29в, ал.4 от Закона за съдебната власт)

„Съдебната власт е независима. При осъществяване на своите функции съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите се подчиняват само на закона.“

чл.17, ал.2 от Конституцията на Република България

„Висшият съдебен съвет представлява съдебната власт, осигурява и отстоява независимостта ѝ, определя състава и организацията на работата на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност, без да се намесва в нейното осъществяване.“

чл.16, ал.1 от Закона за съдебната власт

Уважаеми колеги,

С настоящата концепция представям идеите си за работата на ВСС в няколко насоки, които считам за определящи, и в които бих насочила усилията си, ако бъде избрана за член на ВСС.

I. Независимост на съдебната власт и публичен образ на ВСС

Независимостта на съдебната власт е гаранция за справедлив процес, прогласен като фундаментално човешко право в чл.6 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

Първата и основна задача, с която новият състав на ВСС трябва да се справи, е да отстоява своята независимост и независимостта на магистратите, да осигури принципност и последователност на решенията си, които да създават необходимите условия за качествено правораздаване, неподвластно на политически и икономически интереси. Бъдещият състав на ВСС не трябва да допуска външно влияние в работата си, нито да допуска изхода на съдебните дела да бъде решаван под обществен или медиен натиск. Необходимо е да се предотвратяват всякакви опити за създаване на обществени очаквания по конкретни дела и стоварване на обвинения върху съдебната власт, когато резултатът е различен. Още по-малко могат да се подминават с мълчание или безразличие коментари на съдебните актове, извършвани от представители на изпълнителната власт в публичното пространство, с които се подкопова доверието в съдебната власт и се стимулира неизпълнението на съдебните актове.

За да се постигне това, считам за необходимо на първо място членовете на съвета да намерят добрия тон и да изградят нормална комуникационна среда помежду си. Решенията трябва да се вземат след същностни дебати, в които да се чуят принципни позиции и аргументирани становища, като не се допускат личностни нападки и лобистки интереси. Излъчването на заседанията в реално време и публикуването на пълните стенографски

протоколи внасят публичност в работата на съвета, но не и необходимата прозрачност.

Специално внимание трябва да се отдели на мерките за разкриване и наказване на корупцията в съдебната система – тема, която като че ли до сега не беше акцент в работата на съвета, но която е от решаващо значение за съдебната реформа и за укрепване на доверието в съдебната власт. Намирам за необходимо да се създаде постоянна комисия към ВСС, която да набележи конкретни действия и мерки и която да си сътрудничи с останалите органи, имащи правомощия в тази област.

Оценявам като положителна инициатива създаването на граждански съвет към ВСС, която трябва да бъде продължена и доразвита.

Считам, че съдиите също трябва да имат проактивна позиция в обществения живот. Не само във ВСС, но и в съдилищата, особено в тези, в които се разглеждат дела с голям обществен интерес, трябва да функционират компетентни и активни служби за връзка с обществеността, които да умеят да представят добре работата на съдебния орган като цяло и по конкретно дело. Максимата, че съдиите разговарят с обществеността чрез актовете си, намирам за анахронична на съвременното гражданско общество. Магистратите трябва да застанат с открито лице към гражданите, а не да остават скрити зад папките, трябва да умеят да комуникират добре своите актове с голям обществен интерес, дори и когато те са непопулярни. Разбира се, трябва да се намери и спазва точният баланс в диалога между магистрати и общественост. Затова съдиите, както и служителите за връзки с обществеността, трябва да притежават добри комуникативни умения,

формирането на които следва да бъде заложено в комуникационната стратегия на ВСС.

Като върховен орган на съдебната власт, ВСС не трябва да губи връзка с магистратите. Необходимо е да се поддържа постоянен диалог със съдиите от различните съдебни органи, за да се намира своевременно решение на възникналите проблеми. Позитивна стъпка в тази насока е вече установената практика да се включват в работните групи към съвета представители от различни нива на съдебните органи и от различни съдебни райони. Наред с това трябва да се осигури бърза обратна връзка като административните ръководители и отделните магистрати получават своевременен и изчерпателен отговор на поставените въпроси и направените предложения.

II. Съдебна карта

Друга съществена и неотложна задача, която стои пред ВСС, е реорганизацията и оптимизирането на съдебните органи, така че да се гарантира ефективно работеща съдебна система, отговаряща на актуалните обществени потребности. Към настоящия момент структурата на съдебните органи, традиционно, следва административно-териториалното деление на страната, което води до неравномерната им натовареност и недостатъчната им ефективност. Причините за това са обективни – демографските промени в страната, намаляване на населението и икономическо изоставане на по-малките населени места и на някои области за сметка на концентрация на население, икономика и органи на държавна власт в столицата и в големите областни центрове. Преначертаването на съдебната карта на страната по начин, по който да се повиши ефективността на съдебната система без да се

затруднява достъпът до правосъдие, е труден процес. Това предполага да се реорганизират и оптимизират съдебните органи на базата на анализ на сегашната ефективност на правосъдието и на прогнозното развитие на района. Първите стъпки в тази насока са вече направени от Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към сега действащия ВСС. Законът за съдебната власт допуска съдебната структура да не съвпада с административно-териториалното деление на страната. Реорганизацията на съдебните органи не означава непременно закриване на съдилища и намаляване на броя на магистратите – действие, което би задълбочило още повече структурно-демографския дисбаланс в страната и би влошило качеството на живот в малките населени места. По мое виждане на първо място трябва да се оптимизира съдебната администрация – обща и специална, като приоритетно се запазват магистратските длъжности. При необходимост могат да се разкриват териториални отделения на районните съдилища или изнесени работни места, които да бъдат обслужвани от общата съдебна администрация на по-големия съдебен район. В дневния ред на новия състав на ВСС трябва да се набележат мерките и действията, които ще продължат и надградят вече постигнатото.

III.Електронно правосъдие

Предстои въвеждането на електронното правосъдие, предимствата от което в дългосрочна прогноза са несъмнени, но на първо време ще възникнат множество затруднения както за съдебните органи, така и за страните в процеса. Ето защо, преди да се премине към този етап, е необходимо процесът на оптимизиране на съдебните органи да е

приключил. Висшият съдебен съвет ще се изправи пред задачата да осигури техническата и технологичната възможност за електронното съдопроизводство. Във връзка с това считам, че трябва да се намерят подходящи форми за взаимодействие с компетентните органи от изпълнителната власт, ангажирани с въвеждането на електронното управление в страната. Наред с това трябва да се набележат мерки и да се предвидят средства за обучение на магистратите и на съдебните служители за работа с електронните дела.

IV.Натовареност

Отчетлив проблем в съдебната система е неравномерната натовареност на магистратите – както между различните съдебни органи, така и между съдиите в един съд.

Системата за измерване натовареността на съдиите (СИНС) чрез коефициенти за тежест на делата, въведена от досегашния състав на ВСС, е първата положителна стъпка за отчитане индивидуалната натовареност на съдиите, която трябва да бъде доразвита . Пред новия състав на ВСС ще стои задачата да отчете и анализира резултатите от СИНС и да даде по-точни и по-гъвкави критерии за оценка тежестта на делата, които да отговарят на реалната им фактическа и правна сложност. Безспорно е, че атестирането на магистратите трябва да се обвърже с натовареността – следователно недопустимо е в СИНС да се въвеждат недостоверни данни, които да манипулират действителната тежест на делата, и ВСС трябва да създаде необходимите гаранции за това. За да се постигне достоверност при отчитане на натовареността и да се избегнат статистическите изкривявания,

е необходимо да се поддържа активна и диалогична връзка с магистратите от различни съдебни органи като се съобразяват техните мнения и препоръки.

Все още липсва взаимодействие между системата за измерване на натовареността на съдиите и системата за случайно разпределение на делата. Този пропуск трябва да бъде преодолян и двете системи да се синхронизират, за да се предотвратят големи разлики в натовареността на съдиите и да не се създават предпоставки за конфликти и влошаване на колегиалните отношения.

И на последно място искам да изложа разбирането си, че за намаляване на натовареността в съдебната система трябва да се преразгледат и таксите за съдебните производства. Считам, че ВСС като орган, представляващ съдебната власт, трябва да използва възможностите да осъществява контакти с изпълнителната и законодателната власт и да съдейства за адекватна и гъвкава политика по отношение на таксите в съдебното производство. Би могло да се предложат идеи за законодателни промени и да се разширят възможностите за решаване на делата чрез постигнато споразумение между страните, особено в административния процес, което да рефлектира върху разноските и държавната такса.

V. Аттестиране на съдиите

Намирам, че новите правила за атестиране все още не дават реална оценка за работата на съдиите. Почивайки основно на статистически данни, те позволяват оценката да се образува от формално изпълнени критерии.

Критериите за атестиране са посочени в закона, но ВСС като върховен орган на съдебната власт следва да прояви активност и да инициира дебати за необходимите законодателни промени.

Освен броят и тежестта на делата, трябва да се отчита и разнообразието на правната материя, с която работят магистратите. Следва да се прецизира тежестта на критерия по брой отменени и потвърдени съдебни актове, тъй като абсолютизирането и голямата му тежест влошават качеството на правораздаването. Прилагането на този критерий затвърждава неправилна съдебна практика, насърчава механичното „copy-paste“ преписване, вместо да се дава свобода на магистратите да разсъждават и да обосновават решения, различни от постановените от горната инстанция. **„Запазете правото си да мислите, защото - дори да мислите различно или погрешно, е по-добре, отколкото изобщо да не мислите“** – тази мисъл на Хипатия, първата жена учен в древна Гърция, е особено актуална и днес във всички сфери на науката и на обществения живот, от които правосъдието не може да прави изключения.

За сметка на това считам, че следва да се даде приоритет на броя съдебни актове, които подлежат на обжалване, но не са били обжалвани от страните. Именно тези актове градят доверието в съдебната система. Фактът, че дори и страната, загубила делото, е доволна от полученото правосъдие - като се вземе предвид нагласата на гражданите да използват всяка процесуална възможност за обжалване, говори за качеството на съдебния акт.

VI.Първоначално назначаване и кариерно развитие на магистратите

Въпреки новите правила съществува недоверие относно справедливото провеждане на конкурсите за първоначално назначаване, за преместване и за повишаване, което демотивира съдиите. Намирам, че проблемът не е в правилата, а в опороченото им прилагане. За да се извърши ефективен подбор и наистина да бъдат оценени тези магистрати, които са показали професионални и нравствени качества, трябва на първо място ВСС да има воля за това.

Доброто планиране на необходимите щатни бройки, своевременното обявяване на очакваните свободни места, – ограничаването на командированите съдии, прозрачният избор на конкурсна комисия, действително равните условия за всички кандидати – това са основните предпоставки за правилното прилагане на конкурсното начало.

VII.Дисциплинарна отговорност и поощрения

Наред с дисциплинарната отговорност за съдиите, допуснали нарушение – реализирана в съответствие със закона, трябва да се поощряват онези магистрати, които са изпълнявали съвестно задълженията си и са показали високи нравствени и професионални качества. При ограничените възможности за кариерно развитие, липсата на справедливи поощрения също демотивира съдиите. Считаю, че ВСС трябва да разработи методика и критерии за материално поощряване на магистратите, както и да не допуска дисциплинарните производства и проверки да се превръщат в инструмент за натиск върху съдиите.

VIII. Съдебни сгради, условия на труд и възнаграждения на магистратите

Качественото правораздаване е немислимо без нормални за съвременните разбирания условия на труд.

Висшият съдебен съвет е длъжник на магистратите и на съдебните служители по отношение на труда им, който остава неразбран и неоценен от обществото.

На първо място е необходимо да се създадат добри материални условия за труд. В някои съдилища магистратите и съдебните служители работят в помещения, които по площ и осветеност не отговарят на трудовите норми, а техниката, с която разполагат, е остаряла и амортизирана. В съдебните зали не може да се осигури необходимото пространство нито на съдебния състав, нито на страните съобразно процесуалното им качество. Тези условия на труд не само нарушават трудовите права на хората, заети в съдебната система, но и с нищо не допринасят за утвърждаване на достойнството на съдийската професия.

Реорганизацията и оптимизирането на съдебните органи при определяне на съдебната карта ще постави на дневен ред проблема със съдебните сгради и материално-техническата обезпеченост. ВСС трябва да влезе във функциите си на реален стопанин на сградния фонд и след оценка на нуждите на съдебните органи да набележи мерките и сроковете за обновяване на съдебните сгради и за създаване на нови сгради, които да отговарят на нуждите на правораздавателния процес и на престижността на професията.

Необходимо е да се подобри информационно-технологичното обезпечаване на правораздавателния процес. Да се съвместят различните операционни системи – за случайно разпределение на делата, за измерване на натовареността, деловодните програми. Да се осигури възможност за обсъждане в открито съдебно заседание на доказателства, представени на електронен носител, като съдебните зали се оборудват със съвременни мултимедийни устройства, както и с модерна записваща техника.

Съдийският труд трябва да бъде възнаграждаван справедливо и достойно. Необходимо е да се заложи ръст на ежегодно повишение на заплатите на съдиите и на съдебните служители, който да не изостава от нарастването на трудовите възнаграждения в публичната администрация и в частния сектор. По отношение на допълнителното материално стимулиране може да се направи още.

IX. Бюджет

Успешното реформиране на съдебната система предполага не само правилно структуриран бюджет, но и контрол по приходната и разходната част на бюджета, по изпълнението му и разпределението между различните съдебни органи. Структурирането на бюджета трябва да отчита прогнозното развитие на съдебните органи, за да гарантира своевременно покриване на нуждите им.

Наред с това е необходимо да се оптимизират средствата за набавяне на приходи като се повиши събираемостта на такси, разноски и глоби в полза на съдебната система.

От първостепенно значение е доброто взаимодействие със законодателя и с органите на изпълнителната власт, пред които следва да се защити бюджет, гарантиращ качественото правосъдие.

Х.Взаимодействие с Националния институт на правосъдието

Компетентността на магистратите е неотнимаема част от тяхната независимост. Динамичният обществен живот и промените в законодателството налагат да се осигури качествено първоначално и продължаващо обучение на съдиите. Именно Висшият съдебен съвет е органът, който трябва да заложи приоритетите за поддържане и повишаване на професионалната квалификация на магистратите – като участва в управлението и работата на НИП.

Необходимо е да се гарантира справедлив достъп на магистратите до обучителните програми и мероприятия, който да е съобразен с интересите и познанията им в правната материя, в която правораздават.

В заключение искам да изразя убедеността си, че новият състав на Висшия съдебен съвет, избран за първи път в пряк избор от магистратите, ще успее да се превърне в автентичен изразител на техните интереси, да отстоява тяхната независимост и достойнство и да изгради оня публичен образ, който да показва единството, независимостта и престижа на съдебната власт.

20.04.2017г.

съдия Татяна Жилова